

A siker biztosítéka a nyilatkozók irodalomtörténeti személyek, akik részei voltak a századelő művészeti forrongásának, a Nyugat munkatársai, Ady, József Attila barátai; nem futó találkozásokról, másod-harmadkézből kapott emlékek föltárásáról van szó, itt minden eseménynek személyes vonatkozása van, a közvetlen résztvevő varázsa hat meg bennünket.

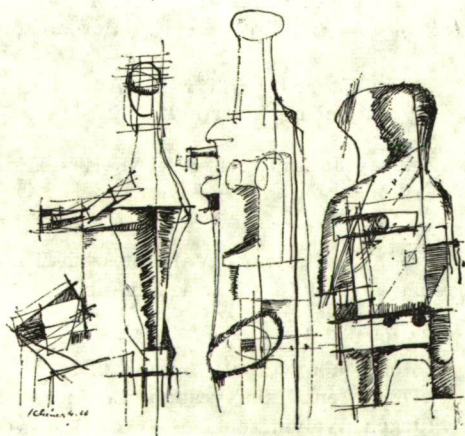
Csupán Vészi Margit emlékezésében van nagyobb szerepe a dokumentumnak, máshol az emlékező érzelmi-értelmi reflexiója a fontos. Feltűnő, hogy az asszonyok milyen színesen emlékeznek: Lesznai Anna, Vészi Margit, Dienes Valéria, Gáspár Zoltánné. De az is feltűnő, hogy itt a férfiak hajlamosak a legendagyártásra: Fenyő Miksa, Tabéry Géza. Legizgalmasabb a Lukács Györggyel folytatott beszélgetés (Eörsi István és Vezér Erzsébet közösen készítették), melyben a kiváló filozófus és esztéta magyar irodalmi érdeklődésére, a Nyugat és a Huszadik Század körére utal.

Lukács emlékezése elüt a többitől: nem személyes kapcsolatokról vagy irodalmi pletykákról beszél, hanem önmaga fejlődéséről. Ilyen erős szóval még senki sem kezdte ki az Osvát-legendát mint ő; Juhász Gyulát és Tóth Árpádot az elfogadott irodalmi rangsornál alább sorolja stb. Beszélgetést olvashatunk itt Lesznai Annával, akinek irodalmi szerepe minden valószínűség szerint sokkal nagyobb, mint azt irodalomtörténetünk eleddig hitte (különben Lukács György is utal erre); Lesznai született emlékező volt, de meg is volt hozzá az emlékanyaga: alig van név a Nyugat körében, mely ne szerepelne az ő emlékeiben. (Kár, hogy nem kérdezte meg tőle Vezér Erzsébet: mi volt a véleménye Krleža *Zászlók* című regényéről, melyben vitathatatlanul belejátszik Lesznai és Jászi Oszkár alakja is!) György Ernő emlékezése a Holnap-osok körébe visz el, a korabeli Váradi életről tud újat mondani, és két remek portrét ad Reinitz Béláról meg Várady Zsig-

mondáról. Tabéry Géának viszont — az itt közölt emlékezés alapján — nem sok mondanivalója van Adyról, Juhász Gyuláról; egy kicsit érdektelenek az ő emlékezései. Dienes Valéria Babitsról beszélt s a Huszadik Század köréről, és ez utóbbi juttatja eszünkbe, hogy a Huszadik Századról még nincs monográfia. Gáspár Zoltánné és Horváth Tibor emlékezése József Attila utolsó éveire vonatkozik.

A beszélgetésekből mindenütt kiérzik, hogy értő irodalomtörténész-riporter bújik meg Vezér Erzsébet szelíden „provokáló” kérdései mögött, sehol sem akar többet tudni az emlékezőknél (pedig sokszor többet tud!), igyekszik az elkalandozó visszemlékezést lényegre szorítani. Reméljük, hogy a sorozatnak hamarosan újabb kötetete lesz, és a legérdekesebb visszaemlékezések nemcsak sokszorosításban, hanem nagyobb példányszámban és nyomtatásban is megjelennek. (*Petőfi Irodalmi Múzeum 1968.*)

(i. m.)

SCHÉNER MIHÁLY:
TÉRSZITUÁCIÓ 3 FIGURÁVAL